

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. birželio 16 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukavinienės, Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Andžej Maciejevski,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **ieškovės Vilniaus apygardos prokuratūros** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 22 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės Vilniaus apygardos prokuratūros ieškinį atsakovei Lietuvos advokatūrai dėl Advokatų garbės teismo sprendimo panaikinimo; tretieji asmenys advokatas E. D. ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių asmens, inicijavusio drausmės bylos iškėlimą advokatui, teisę apskusti Advokatų garbės teismo sprendimą.
2. Ieškovė Vilniaus apygardos prokuratūra prašė teismo panaikinti Lietuvos advokatūros Advokatų garbės teismo 2020 m. sausio 21 d. sprendimą, kuriuo nutraukta advokatui E. D. iškelta drausmės byla, nenustačius drausminės atsakomybės pagrindo.
3. Ieškovė nurodė, kad teisingumo ministras patenkino jos prašymą ir iškėlė advokatui E. D. drausmės bylą, nes baudžiamajame procese advokatas parodė nepagarbą teismui ir valstybės kaltinimą palaikančiam prokurorui, kadangi jo išsakyti teiginiai buvo nepagarbūs, nekorektiški ir viršijantys dalykinės kritikos ribas, jo veiksmai buvo neprofesionalūs ir nedalykiški, neatitinkantys nustatytų advokato profesinei veiklai elgesio standartų ir reikalavimų, buvo nukreipti į prokurorą ir jo vykdomas funkcijas. Todėl Lietuvos advokatūros Advokatų garbės teismas nepagrįstai nutraukė advokatui iškeltą drausmės bylą.
4. Atsakovė Lietuvos advokatūra atsiliepime į ieškinį prašė civilinę bylą nutraukti arba ieškinį atmesti. Atsakovės nuomone, byla nenagrinėtina teisme, nes ieškovės prašomas panaikinti Advokatų garbės teismo sprendimas nepažeidžia jos teisių ir teisėtų interesų, todėl nesukels jai materialųjų teisinių padarinių.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutarčių esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. gegužės 20 d. nutartimi civilinę bylą nutraukė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 293 straipsnio 1 punkto pagrindu kaip nenagrinėtiną teisme civilinio proceso tvarka.
6. Teismas nustatė, kad teisingumo ministras 2019 m. kovo 29 d. įsakymu iškėlė advokatui E. D. drausmės bylą už tai, kad jis baudžiamojoje byloje teikė neetiškus pasisakymus, pažeidė teismo posėdžių tvarką, negerbė teismo, teikė nekonkrečius ir įstatymo reikalavimų neatitinkančius prašymus, todėl nesilaikė Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 39 straipsnio 1 dalies 1 punkto ir Lietuvos advokatų etikos kodekso 9 straipsnio 2 dalies ir 14 straipsnio 1 dalies reikalavimų. Advokatų garbės teismas 2020 m. sausio 21 d. sprendimu nutraukė advokatui iškeltą drausmės bylą, nes nenustatė drausminės atsakomybės pagrindo.
7. Teismas nurodė, kad pagal Advokatūros įstatymo 55 straipsnį Advokatų garbės teismo sprendimai gali būti skundžiami Vilniaus apygardos teismui per trisdešimt dienų nuo sprendimo nuorašo įteikimo advokatui ar advokato padėjėjui dienos. Teismo vertinimu, ši įstatymo nuostata reiškia, kad tik advokatas ar advokato padėjėjas, dėl kurio buvo iškelta drausmės byla ir priimtas Advokatų garbės teismo sprendimas, turi teisę apskusti šį sprendimą. Todėl ieškovė Vilniaus apygardos prokuratūra nėra tinkama ieškovė byloje.
8. Teismas nurodė, kad Advokatų garbės teismo sprendimas turi įtakos advokato ar advokato padėjėjo, kuriam iškelta drausmės byla, materialiosioms teisėms ir pareigoms (Advokatūros įstatymo 53 straipsnis) ir neturi įtakos kitų asmenų, taip pat ir tų, kurių iniciatyva advokatui iškelta drausmės byla, materialiosioms teisėms ir pareigoms.
9. Teismas konstatavo, kad Advokatų garbės teismo 2020 m. sausio 21 d. sprendimas, kuriuo advokatui E. D. nutraukta drausmės byla, nesusijęs su ieškovės materialiosiomis teisėmis ar pareigomis, įstatymų saugomais jos interesais, nesukelia jai objektyvių teisinių padarinių, todėl ieškovė neturi teisės skusti tokio sprendimo teismo tvarka ([CPK 5 straipsnio](#) 1 dalis). Dėl to teismas nutraukė civilinę bylą kaip nenagrinėtiną teisme civilinio proceso tvarka.
10. Lietuvos apeliacinis teismas, išnaginėjęs bylą pagal ieškovės Vilniaus apygardos prokuratūros atskirąjį skundą, 2020 m. rugsėjo 22 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
11. Kolegija nesutiko su pirmosios instancijos teismo Advokatūros įstatymo 55 straipsnio išaiškinimu ir padaryta išvada, kad tik advokatas ar advokato padėjėjas, dėl kurio iškelta drausmės byla ir priimtas Advokatų garbės teismo sprendimas, turi teisę šį sprendimą apskusti. Kolegija nurodė, kad Advokatų garbės teismo sprendimą gali apskusti ir kiti asmenys, jeigu jie turi materialinį teisinį suinteresuotumą kreiptis į teismą, kad būtų apginta jų pažeista ar ginčijama teisė arba įstatymų saugomas interesas.

12. Kolegijos vertinimu, ieškovė nenurodė argumentų, kaip Advokatų garbės teismo sprendimo panaikinimas paveiks jos interesus ir (ar) atkurs pažeistas teises. Savo materialinį suinteresuotumą ieškovė grindžia tuo, kad advokato veiksmai trukdė prokurorui atlikti jam priskirtas funkcijas, tačiau nenurodo, kaip, jeigu byla pagal jos ieškinį būtų išnagrinėta iš esmės, būtų modifikuojamos (sukuriamos, panaikinamos, pakeičiamos) jos subjektinės teisės ar pareigos.
13. Kolegija nusprendė, kad ieškovė neturi reikalavimo teisės ginčyti Advokatų garbės teismo 2020 m. sausio 21 d. sprendimą, nes ji tik siekia, kad būtų konstatuoti neetiški advokato veiksmai. Kolegija pažymėjo, kad, net ir patenkinus ieškovės ieškinį, jos teisė į teisminę gynybą nebus tinkamai įgyvendinta, nes nesukels jai materialinių teisiniu padarinių. Advokatu garbės teismo sprendimas, priklausomai nuo jo rezultato, gali turėti itakos tik advokato, kurio drausminės atsakomybės klausimas keliamas, teisėms ir pareigoms, bet neturi teisinės reikšmės ieškovės teisėms ar pareigoms. Ieškovės teiginiai dėl advokato nepagarbos prokurorui, procesui, teisingumo sistemai nesudaro pagrindo teigti, kad ieškovė turi materialini teisini suinteresuotumą šioje byloje ginčyti Advokatų garbės teismo sprendimą. Kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nutraukė bylą kaip nenagrinėtiną teisme civilinio proceso tvarka.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai, prisidėjimas prie kasacinio skundo

14. Kasaciniu skundu ieškovė Vilniaus apygardos prokuratūra prašo panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartis ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 14.1. Teismai esmingai pažeidė [CPK 5](#) straipsnio 1 dalį, 270 straipsnio 4 dalies 4 punktą, 331 straipsnio 4 dalies 4 punktą bei įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisykles, nes neįvertino ieškovės ieškinyje ir atskirajame skunde išdėstytų argumentų, iš esmės pažeidė ieškovės suinteresuotumą kreiptis į teismą, dėl to nepagrįstai ir nemotyvuotai pripažino ieškovę neturinčią suinteresuotumo skusti Advokatų garbės teismo sprendimą.
- 14.2. Teismai neįvertino ieškovės argumentų, kad [CPK 5 straipsnio 1](#) dalyje įtvirtinta teisė kreiptis į teismą teisminės gynybos turėtų būti aiškinama ir taikoma, atsižvelgiant į prokuroro teisinį statusą baudžiamajame procese ir jo vykdomas funkcijas. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prokuratūra padeda užtikrinti teisėtumą ir teismui vykdyti teisingumą. Prokuratūros teisinio statuso reikšmė išaiškinta konstitucinėje doktrinoje. Tarptautinių organizacijų, kurių narė yra Lietuva, rekomendacinio pobūdžio teisės aktuose nustatyta, kad valstybės turi imtis priemonių užtikrinti, jog prokurorai turėtų galimybę pasinaudoti patikima skundų nagrinėjimo procedūra, įskaitant tam tikrais atvejais galimybę kreiptis į teismą, jeigu prokurorų teisinis statusas yra pažeistas. Dėl to, nepripažinus prokuratūros suinteresuotumo skusti Advokatų garbės teismo sprendimą, kuriuo išspręstas gynyboje etikos pažeidimų baudžiamajame procese klausimas, būtų paneigiamas prokuroro suinteresuotumas baudžiamajame procese padėti užtikrinti teisėtumą ir teismui vykdyti teisingumą. Teismai nepagrįstai neįvertino, kad prokuratūros suinteresuotumą skusti Advokatų garbės teismo sprendimą pagrindžia jos teisinis statusas ir funkcijos baudžiamajame procese.
- 14.3. Teismai neįvertino, kad [CPK 5](#) straipsnio 1 dalis turėtų būti aiškinama ir taikoma atsižvelgiant į taisyklę, kad asmuo, kurio skundo pagrindu iškelta drausmės byla, *per se* (savaimė) pripažįstamas turinčiu teisę, kartu suinteresuotumą, skusti Advokatų garbės teismo sprendimą. Ieškovės suinteresuotumą skusti teismui Advokatų garbės teismo sprendimą patvirtina ir bendrasis teisės principas ubi ius, ibi remedium, reikšiantis, kad jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė. Ieškovės prašymu iškelus advokatui drausmės bylą dėl jo neetiško elgesio baudžiamajame procese, ieškovė buvo pripažinta *per se* turinčia teisę ginant savo pažeistas teises ir interesus dalyvauti Advokatų garbės teismo procese (Advokatūros įstatymo 52 straipsnio 3 dalis) ir kartu turinčia teisinį suinteresuotumą klausimu, kuris buvo nagrinėjamas Advokatų garbės teisme. Teismams pripažinus, kad ieškovė neturi suinteresuotumo skusti Advokatų garbės teismo sprendimą, ieškovė atsidūrė dviprasniškoje situacijoje: ji turi teisę kreiptis dėl drausmės bylos advokatui iškelimo ir dalyvauti drausmės bylos nagrinėjimo procese, bet neturi teisės kreiptis į teismą, kad būtų patikrinta, ar Advokatų garbės teismas, nagrinėdamas advokato drausmės bylą, išsamiai ištyrė ir visapusiškai įvertino į bylą pateiktus duomenis, tinkamai taikė teisinį reglamentavimą ir priėmė pakankamai motyvuotą sprendimą. Teismai nepaaiškino, kokios priežastys lėmė, kad ieškovė, turėjusi teisinį suinteresuotumą nagrinėjamu klausimu Advokatų garbės teisme, vėliau jo neteko.
- 14.4. Taisyklę, kad asmuo, kurio skundo pagrindu iškelta drausmės byla, *per se* pripažįstamas turinčiu teisę, kartu suinteresuotumą, skusti Advokatų garbės teismo sprendimą, patvirtina panašius teisinius santykius reglamentuojančios teisės normos dėl Teisėjų garbės teismo sprendimo ir Notarų garbės teismo sprendimo apskundimo bei tarptautinių organizacijų teisės aktai. Tarptautinės advokatų asociacijos tarybos 2007 m. priimto Skundų ir drausmės procedūrų nustatymo ir palaikymo vadovo 18 punkte nustatyta, kad ne tik advokatas, bet ir skundo pateikėjas turi turėti teisę apskusti drausmės bylą nagrinėjančio teismo sprendimus apeliaciniame teisme. Nors advokatų drausminę atsakomybę reglamentuojantys teisės aktai aiškiai neįtvirtina pirmiau nurodytos taisyklės, teismai esančią teisę spraga galėjo pašalinti *ad hoc* (esant konkrečiai situacijai; tik šiuo atveju; tik šį kartą), t. y. sprenddami ginčą nagrinėjamoje byloje.
- 14.5. Teismai pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodymų tyrimą ir vertinimą bei sprendimų motyvavimą, nes neištyrė ieškovės pateiktų rašytinių įrodymų, patvirtinančių, kad advokato neetiškas elgesys baudžiamajame procese buvo nukreiptas diskredituoti prokurorą ir jo vykdomas funkcijas, taip pat teismo funkcijas ir teisingumo įgyvendinimą, o tai tiesiogiai lemia ieškovės suinteresuotumą skusti Advokatų garbės teismo sprendimą. Teismai neištyrė ieškovės pateiktų teisingumo ministro 2019 m. kovo 29 d. įsakymo Nr. 1 R-131, kuriuo buvo iškelta drausmės byla advokatui E. D., teismo posėdžio rašytinių protokolų ir posėdžių garso įrašų.
15. Atsakovė Lietuvos advokatūra atsiliepimu į kasacinį skundą prašo Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 22 d. nutartį palikti nepakeistą, o kasacinį skundą atmesti bei priteisti iš ieškovės atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų advokato pagalbai apmokėti atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 15.1. Teismai padarė pagrįstą išvadą, kad ieškovė neturi materialinio teisinio suinteresuotumo skusti Advokatų garbės teismo sprendimą. Teismų išvada atitinka tos pačios grandies teismų išvadas analogiškose ar iš esmės panašiose bylose. Atsakovės įsitikinimu, bylos, kuriose asmenys ginčijo Advokatų tarybos ar teisingumo ministro sprendimus nekelti advokatui drausmės bylos, laikytinos iš esmės panašiomis į bylas, kuriose asmenys, prašę iškelti advokatui drausmės bylą, ginčijo Advokatų garbės teismo sprendimą.
- 15.2. Atsakovės vertinimu, nėra pagrindo konstatuoti teisės spragą ir pagal analogiją taikyti Lietuvos Respublikos teismų įstatyną ir Notarų garbės teismo nuostatus, nes Advokatų garbės teismo sprendimo apskundimo tvarką reglamentuoja Advokatūros įstatymas, kuriame nenustatyta asmens, kuris kreipėsi dėl drausmės bylos iškelimo, teisės apskusti Advokatų garbės teismo sprendimą. Tokia teisė nenustatyta ir Advokatų drausmės bylų nagrinėjimo tvarkos apraše. Taip pat nėra pagrindo pritarti ieškovės kasacinio skundo argumentams, kad jos suinteresuotumą skusti Advokatų garbės teismo sprendimą pagrindžia tarptautinių organizacijų teisės aktai.
- 15.3. Atsakovė sutinka su tuo, kad prokuratūra atlieka labai svarbų vaidmenį teisinėje sistemoje, tačiau jos teisinis statusas nesudaro pagrindo spręsti, jog prokuratūra visais atvejais turi teisę kreiptis į teismą. Atsakovės nuomone, Advokatų garbės teismo sprendimas neužkerta ieškovei kelio kreiptis į teismą su ieškiniu dėl garbės ir orumo gynimo, turtinės žalos atlyginimo ar pan.
- 15.4. Teismai nepažeidė įrodymų tyrimą ir vertinimą bei sprendimų motyvavimą reglamentuojančių teisės normų. Ieškovė su ieškiniu

pateikė tik tuos įrodymus, kuriais ji grindė advokato padarytą etikos pažeidimą, tačiau nepateikė įrodymų, kurie pagrįstų jos materialinį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi. Teismams nenustačius, kad Advokatų garbės teismo sprendimo panaikinimas kaip nors paveiktų ieškovės interesus ir (ar) atkurtų pažeistas teises, byla pagrįstai buvo nutraukta kaip nenagrinėtina teisme civilinio proceso tvarka. Dėl to teismams ir nekilo pareigos vertinti ieškovės pateiktų įrodymų, kuriais ji įrodinėjo advokato padarytą etikos pažeidimą. Apeliacinės instancijos teismas motyvuotai atsakė į ieškovės atskirojo skundo argumentus, kurie atkartojami jos kasaciniame skunde.

16. Trečiasis asmuo advokatas E. D. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, o teismų nutartis palikti nepakeistas. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
  - 16.1. Pagal Vilniaus apygardos teismo praktiką asmuo, kuris prašė iškelti advokatui drausmės bylą, neturi teisės skusti civilinio proceso tvarka Advokatų tarybos sprendimo neiškelti advokatui drausmės bylos. Atsižvelgiant į tai, gerbiant advokato nepriklausomumo principą, nėra jokio teisinio pagrindo pripažinti, kad prokuratūra ar prokuroras yra koks nors kitoks specifinis subjektas [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalies prasme, turintis materialinį teisinį suinteresuotumą nubausti advokatą. Trečiojo asmens nuomone, ieškovė turi asmeninį interesą jo atžvilgiu dėl jo vykdomos gynyboje veiklos baudžiamajame procese.
  - 16.2. Trečiasis asmuo palaiko atsakovės Lietuvos advokatūros argumentus, kad drausminės atsakomybės (ne)taikymas advokatui niekaip nepaveiks ieškovės teisinio statuso, nesukels jai jokių materialinių teisinių padarinių ir nepažeis jos teisių ar įstatymų saugomų interesų, kurių teisminę gynybą garantuoja [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalis.
  - 16.3. Teismai neturėjo procesinės pareigos tirti ir vertinti ieškovės pateiktų rašytinių įrodymų, nes byla nebuvo nagrinėjama iš esmės ir buvo nutraukta.
17. Prisidėjimu prie kasacinio skundo trečiasis asmuo Teisingumo ministerija prašo patenkinti kasacinio skundo reikalavimą panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartis ir perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl asmens, inicijavusio drausmės bylos iškėlimą advokatui, teisės apskusti Advokatų garbės teismo sprendimą

18. Asmens teisė kreiptis į teismą įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnyje. Ši konstitucinė teisė detalizuota [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje, nustatant, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.
19. Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, kad [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje nurodyta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą, ir išaiškinta, kad [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta bendro pobūdžio taisyklė nustato dvi prielaidas atsirasti asmens subjektinei teisei – teisei kreiptis į teismą teisminės gynybos: tai būtent besikreipiančio asmens suinteresuotumas bei jo teisės ar įstatymo saugomo intereso pažeidimas. Teismų praktikoje asmens suinteresuotumas yra aiškinamas kaip subjekto materialinis teisinis suinteresuotumas, t. y. asmuo turi turėti aiškiai identifikuatą suinteresuotumą apginti materialiosios teisės normų saugomą teisę ar interesą, kitaip tariant, asmuo turi turėti savarankišką teisinį interesą ir poreikį jį ginti (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 18 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-396-2011; 2019 m. spalio 28 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-304-695/2019](#) 75 punktą; 2019 m. spalio 21 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-296-378/2019](#) 35.6 punktą). Ir priešingai – asmuo neturi teisės kreiptis į teismą prašydamas apginti ne jo paties, o kito asmens teisę, nes tai reikštų neleistiną įsikišimą į kito asmens laisvės sritį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-267-611/2019](#), 17 punktas).
20. Jei asmuo kreipiasi į teismą su ieškiniu ginčydamas jam pačiam priklausančią teisę arba interesą, tai jis privalo nurodyti, kokia jo teisė pažeista ir koks saugomas interesas turėtų būti ginamas, nes teisė kreiptis į teismą nereikia, kad asmuo gali reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teisę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-25/2009](#); 2013 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-706/2013](#)).
21. Kasacinio teismo praktikoje pažymima ir tai, kad teisinis suinteresuotumas, pagrindžiantis teisę į teisminę gynybą, negali būti paneigiamas argumentais dėl tokio kreipimosi tikslingumo ar besikreipiančio asmens reikiamų reikalavimų pagrįstumo; sprendžiant, ar asmuo turi teisę kreiptis į teismą, nevertinamos aplinkybės, kurios yra bylos nagrinėjimo iš esmės dalykas ir kurių pagrindu teismas nusprendžia, ar patenkinti ar atmesti ieškinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-296-378/2019](#), 35.9 punktas). Pagal [CPK 2](#) ir [5](#) straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, kad jų teisės ir teisėti interesai pažeidžiami. Tačiau įeigu jie neįrodo, kad turi teisę ar teisėtą interesą dėl ginčo dalyko, tai ieškinyje gali būti atmetamas taikant [CPK 5](#) straipsnį dėl to, kad yra pareikštas netinkamo ieškovo – asmens, kuris neįrodė, jog jam priklauso teisė, kad jo teisė pažeidžiama ar ginčijama, kad jis turi teisinį interesą dėl ginčo dalyko (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-296-378/2019](#), 35.2 punktas). Taigi teisinis suinteresuotumas, kaip būtina procesinė prielaida pareikšti reikalavimą teisme, negali būti tapatinamas su pareiškėjo teise į reikalavimo patenkinimą, nes pagal [CPK 5 straipsnio](#) nuostatas suinteresuotu asmeniu pripažįstamas asmuo, manantis, kad jo teisė ar įstatymų saugomas interesas yra pažeistas, t. y. tikėtinas ginčo materialinių teisinių santykių dalyvis.
22. Nagrinėjamoje byloje yra kilęs ginčas dėl asmens, inicijavusio drausmės bylos advokatui iškėlimą, teisinio suinteresuotumo kreiptis į teismą skundžiant Advokatų garbės teismo sprendimą, priimtą drausmės byloje, iškeltaje pagal šio asmens kreipimąsi.
23. Advokatų veiklos principai, įtvirtinti Advokatūros įstatymo 5 straipsnyje, leidžia daryti išvadą, kad advokatas veikia ne tik kaip paslaugų teikėjas, bet ir kaip teisingumo įgyvendinimo proceso dalyvis, o tai sukuria jam specialius reikalavimus ir įpareigojimus siekti teisingumo, būti padoringam ir nepažeisti tam tikrų pamatinių reikalavimų, kurie šiuolaikinėse valstybėse keliami teisininkui, teisiniam proceso ir teisingumo įgyvendinimui. Tai reiškia, kad advokato veikloje yra derinamos kelios vertybės – advokato interesas užsiimti šia veikla ir gauti iš jos

pajamų; kliento interesus, kurio naudai advokatas turi veikti; viešas interesus, kuris suprantamas kaip advokato įsipareigojimas dorai elgtis teisingumo įgyvendinimo procese. Advokato veiklos teisinę kontrolę visų pirma įgyvendina valstybė įstatymų lygmeniu. Advokatų veiklos sąlygas, tvarką, drausminės atsakomybės klausimus ir kt. reglamentuoja Advokatūros įstatymas. Advokatūros įstatymo 52 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad sprendimą iškelti advokatui drausmės byla priima Lietuvos advokatūra arba teisingumo ministras. Advokatų drausmės bylas nagrinėja Advokatų garbės teismas (52 straipsnio 3 dalis). Advokatų drausmės bylų nagrinėjimo tvarką nustato Lietuvos advokatūra. Advokatų drausmės bylų nagrinėjimo tvarką teisingumo ministras skelbia Teisės aktų registre (52 straipsnio 4 dalis). Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2016 balandžio 22 d. įsakymu Nr. 1R-137 patvirtintas Advokatų drausmės bylų nagrinėjimo tvarkos aprašas.

24. Advokatūros įstatymo 58 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad visi Lietuvos advokatūros organų sprendimai, kuriems šis įstatymas nenustato specialios skundimo tvarkos, skundžiami teismui per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos. Aptariamas įstatymas nustato specialią apskundimo tvarką, *inter alia* (be kita ko), Advokatūros įstatymo 55 straipsnyje („Advokatų garbės teismo sprendimų apskundimas“) nurodytu atveju. Šioje teisės normoje reglamentuota, kad Advokatų garbės teismo sprendimai gali būti skundžiami Vilniaus apygardos teismui per trisdešimt dienų nuo sprendimo nuorašo įteikimo advokatui ar advokato padėjėjui dienos. Minėtoje teisės normoje nurodyta Advokatų garbės teismo sprendimų apskundimo tvarka skiriasi nuo kitų Lietuvos advokatūros organų sprendimų apskundimo tvarkos tuo, kad Advokatų garbės teismo sprendimas skundžiamas tiesiogiai Vilniaus apygardos teismui, kaip pirmosios instancijos teismui, nustatant apskundimo terminą (30 dienų), susietą tik su skundžiamo sprendimo įteikimu advokatui ar advokato padėjėjui (o ne per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos, kaip tai nustatyta Advokatūros įstatymo 58 straipsnio 3 dalyje).
25. Iš analizuojamų teisės normų turinio akivaizdu, kad Advokatūros įstatymo 58 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teisės norma yra *lex generalis* (bendrasis įstatymas), šioje teisės normoje apskundimo terminas nėra susietas su atitinkamo sprendimo įteikimo faktu ir įteikimo advokatui / advokato padėjėjui / teisininkui data. Tuo tarpu Advokatūros įstatymo 55 straipsnyje įtvirtinta teisės norma yra *lex specialis* (specialusis įstatymas), joje apskundimo terminas siejamas ne su sprendimo priėmimo diena, o su jo įteikimu.
26. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad įstatymų leidėjas dalyje Advokatūros įstatymo normų eksplicitiškai nurodė, kuris asmuo turi Lietuvos advokatūros sprendimų apskundimo teisę (pvz., 10 straipsnio 3 dalis, 36 straipsnio 2 dalis ir kt.), o dalyje – ne. Reikia pripažinti, kad dalis įstatyme nurodytų Lietuvos advokatūros sprendimų, kaip antai atsisakymas pripažinti asmenį advokatu (10 straipsnio 3 dalis), atsisakymas įrašyti asmenį į Lietuvos advokatų padėjėjų sąrašą (35 straipsnio 4 dalis), atsisakymas įregistruoti Europos Sąjungos valstybės narės teisininką į Europos Sąjungos valstybių narių teisininkų, turinčių teisę teikti nuolatinės teisines paslaugas Lietuvos Respublikoje, sąrašą, taip pat dėl išregistravimo iš šio sąrašo (64 straipsnio 7 dalis), sprendimas atsisakyti pripažinti Europos Sąjungos valstybės narės teisininką Lietuvos advokatu (68 straipsnio 4 dalis, 69 straipsnio 4 dalis) ir kt., iš tiesų įprastai sukelia teises pasekmes, taigi ir suinteresuotumą, tik tam asmeniui, dėl kurio priimtas atitinkamas sprendimas.
27. Įvertinusi šios nutarties 26 punkte nurodytą teisinį reglamentavimą, teisėjų kolegija konstatuoja, kad sisteminė Advokatūros įstatymo 55 straipsnio ir 58 straipsnio 3 dalies analizė suponuoja išvadą, jog 55 straipsnyje nustatyta speciali garbės teismo sprendimų apskundimo tvarka, tačiau ši norma nereglamentuoja subjektų, turinčių teisę paduoti skundą, rato, todėl priartina apeliacinės instancijos teismo išvados dėl to, kad pagal įstatymo 55 straipsnį, kuriame skundo teisę turintys asmenys nėra nurodyti, apskundimo teisė yra suteikta ne tik advokatui ar advokato padėjėjui, bet ir kitiems suinteresuotiems asmenims. Tačiau teisėjų kolegija apeliacinės instancijos teismo išvadas, kad nagrinėjamu atveju ieškovė Vilniaus apygardos prokuratūra neturi materialinio teisinio suinteresuotumo, laiko nepagrįstomis.
28. Advokatūros įstatymo 52 straipsnio 1 dalyje, reglamentuojančioje advokato drausmės bylos iškėlimą ir nagrinėjimą, nustatyta, kad advokatui už šio įstatymo ir Lietuvos advokatų etikos kodekso reikalavimų bei advokato veiklos pažeidimus gali būti keliamas drausmės byla. Kai Lietuvos advokatūra sprendžia klausimą dėl drausmės bylos iškėlimo ir kai byla nagrinėjama, turi teisę dalyvauti ir asmuo, kuris kreipėsi dėl drausmės bylos iškėlimo (nurodyto straipsnio 3 dalis).
29. Analizuojamo Advokatūros įstatymo 53 straipsnyje, reglamentuojančiame drausminių nuobaudų rūšis, nustatyta, kad advokatui už šio įstatymo 52 straipsnio 1 dalyje nurodytus pažeidimus Advokatų garbės teismas gali skirti šias drausmines nuobaudas: 1) pastabą; 2) papeikimą; 3) viešai paskelbiamą papeikimą; 4) siūlyti panaikinti Lietuvos advokatūros sprendimą pripažinti asmenį advokatu.
30. Advokatui galimų taikyti drausminių nuobaudų sąrašas yra ne orientuotas į vienokį ar kitokį tiesioginį poveikį paties asmens, kurio iniciatyva buvo iškelta drausmės byla, situacijai (pvz., žalos atlyginimas, situacijos grąžinimas į iki pažeidimo buvusią padėtį ar kt.), o nustato specifines poveikio priemones advokatui, aktualias konkrečios profesijos atstovams. Tai savaime rodo, kad asmens, besikreipiančio dėl drausmės bylos advokatui iškėlimo, teisinis interesas yra specifinis, daugiau siejamas su tam tikra moraline satisfakcija ir noru iš dalies ginti ir viešąjį interesą, todėl jis nevisiškai atitinka pirmiau cituotoje teismų praktikoje suformuluotas suinteresuotumo gaires.
31. Kasacinis teismas yra pasisakęs, kad, teisiškai vertinant advokato ar advokato padėjėjo veiksmus, atsižvelgtina į specifinę advokato padėtį ir jo vaidmenį valstybės teisinėje sistemoje. Advokato paskirtis – teisėtais būdais ir priemonėmis ginti savo kliento teises ir teisėtus interesus bei siekti, kad būtų įvykdytas teisingumas. Advokato profesija yra viena iš profesijų rūšių, kurių atstovams taikomi aukštesni, griežtesni elgesio standartai. Advokato veiklai taikomi ne tik bendražmogiški elgesio standartai, bet ir specialieji reikalavimai, nustatyti tiek advokatūros veiklą reguliuojančiuose įstatymuose, tiek profesinės etikos taisyklėse. Profesinės etikos taisyklėse nustatyti reikalavimai advokato elgesiui yra objektyviai būtini: tik nepriekaištingo profesinio elgesio žmogui gali būti patikėta dalyvauti teisingumo įgyvendinimo procese. Leidimas šiame procese dalyvauti bet kam, neatsižvelgiant į jo elgesį, diskredituotų teisingumo įgyvendinimo idėją (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-165-684/2015).
32. Teisėjų kolegija šioje byloje neanalizuoja ir nepasisako dėl minėtų advokato profesijai taikomų elgesio standartų, tačiau pripažįsta, kad vis dėlto būtina pabrėžti, jog jie nėra savitiksliis dalykas, nes tinkamas ir efektyvus teisingumo vykdymo procesas *per se* yra vertybė. Būtent dėl to jame dalyvaujantiems asmenims, įskaitant advokatą, yra taikomi atitinkami standartai.
33. Asmens, susidūrusio su nekvalifikuoto advokato teikiamomis paslaugomis ar neetišku elgesiu, priemonių arsenalas iš esmės yra ribotas, asmuo gali, pvz., reikalauti nuostolių atlyginimo; kreiptis dėl drausmės bylos advokatui iškėlimo ir kt. Kaip jau nurodyta šios nutarties 30 ir 31 punktuose, drausminės nuobaudos paskyrimas advokatui, tiesioginio materialaus poveikio asmeniui, kurio iniciatyva buvo iškelta drausmės byla, nedaro. Tačiau, kaip jau minėta, toks asmuo gina savo teisę ir įstatymų saugomą interesą į kokybišką teisingumo proceso vykdymą, dėl to jam yra įstatymu pripažįstama teisė inicijuoti drausmės bylos iškėlimą advokatui. Nagrinėjamos bylos atveju tiek ieškovė, tiek trečiasis

asmuo advokatas buvo konkrečios baudžiamosios bylos nagrinėjimo teisme dalyviai, vykdančys jiems įstatymu pavestas funkcijas baudžiamajame procese ir turintys teisėtą lūkestį į tinkamą procesą profesinės etikos požiūriu. Ieškovė, manydama, kad šis jos įstatymu saugomas interesas yra pažeistas konkretaus asmens, kreipėsi dėl drausmės bylos iškėlimo advokatui, byla buvo iškelta Advokatūros įstatyme nustatyta tvarka. Pažymėtina, kad Advokatų garbės teismas bylą išnagrinėjo iš esmės, ieškovės, kaip subjekto, inicijavusio drausmės bylos iškėlimą, teisinio suinteresuotumo klausimo nekvėstavo (t. y. ieškovę laikė asmeniu, turinčiu teisinį suinteresuotumą). Apeliacinės instancijos teismas niekaip nepagrindė išvados, koku būdu ieškovė šį suinteresuotumą prarado, todėl yra pagrindas konstatuoti, kad ši apeliacinės teismo sprendimo dalis yra nemotyvuota.

34. Pažymėtina, kad garbės teismo institutas egzistuoja ir kitas teisinės profesijos reglamentuojančiuose teisės aktuose. Teismų įstatymo 86 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Teisėjų garbės teismo sprendimas per dešimt dienų nuo jo priėmimo gali būti skundžiamas Lietuvos Aukščiausiam Teismui. Skundą turi teisę paduoti teisėjas, iškelti drausmės bylą pasiūlęs subjektas, Teisėjų etikos ir drausmės komisija, vidinį teismų administravimą ir teismų administracinės veiklos priežiūrą atliekantys subjektai.
35. Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 101 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad, nagrinėjant drausmės bylą, taip pat gali dalyvauti asmuo, kuris kreipėsi dėl drausmės bylos iškėlimo, ir šio asmens atstovas. Pagal to paties straipsnio 7 dalį, šio straipsnio šeštojoje dalyje nurodyti asmenys turi teisę apskusti Notarų garbės teismo sprendimus.
36. Analogiškai reglamentuoti antstolių drausmės bylą iškėlimo, nagrinėjimo ir apskundimo klausimai: Antstolių įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad, nagrinėjant drausmės bylą, taip pat gali dalyvauti asmuo, kuris kreipėsi dėl drausmės bylos iškėlimo, ir šio asmens atstovas. To paties straipsnio 5 dalyje nurodoma, jog šio straipsnio 4 dalyje nurodyti asmenys turi teisę apskusti Antstolių garbės teismo sprendimus.
37. Sutiktina su ieškovės kasacinio skundo argumentais, kad nurodytas teisinis reglamentavimas patvirtina teisėkūros subjektų ketinimus reglamentuoti panašius teisinius santykius taip, kad asmuo, kurio skundo pagrindu iškelta drausmės byla, turėtų teisę, vadinasi, ir suinteresuotumą, skusti garbės teismo sprendimą. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nors advokatų drausminę atsakomybę reglamentuojantys teisės aktai aiškiai neįtvirtina šios taisyklės, tačiau pirmiau pateikta Advokatūros įstatymo bei panašius teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų normų analizė suponuoja išvadą, jog asmuo, kurio skundo pagrindu iškeliama drausmės byla advokatui, turi teisinį suinteresuotumą, kad būtų patikrintas Advokatų garbės teismo sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas.
38. Atsakovė Lietuvos advokatūra savo nesutikiną su kasaciniu skundu grindžia teismų praktika bylose, kuriose buvo ginčijami Advokatų tarybos ar teisingumo ministro sprendimai nekelti drausmės bylos advokatui. Šiose bylose teismai laikėsi nuostatos, kad tokiais atvejais asmuo, dėl kurio pareiškimo iškelti drausmės bylą advokatui yra priimtas sprendimas tokios bylos nekelti, neturi teisinio suinteresuotumo šiuos sprendimus ginčyti. Atsakovės manymu, šios bylos laikytinos panašiomis bylomis ir minėta praktika turėtų būti taikoma ir nagrinėjamoje byloje. Teisėjų kolegija šiuos argumentus atmeta kaip nepagrįstus. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinančioje advokatūros veiklą reglamentuojančius teisės aktus, pažymėta, kad advokatų drausmės bylą nagrinėjimo ir drausminių nuobaudų taikymo funkciją įstatymu pavesta vykdyti vienam iš Lietuvos advokatūros organų – Advokatų garbės teismui, kuris veiksmus, reikalingus drausmės bylai tinkamai išnagrinėti, atlieka tik gavęs iš Advokatų tarybos surinktą ir parengtą medžiagą. Tokie advokatų tarybos veiksmai vertintini kaip paruošiamieji veiksmai, kad klausimas dėl drausmės bylos iškėlimo būtų nagrinėjamas Advokatų garbės teisme. Advokatų tarybos sprendimas iškelti drausmės bylą ir Advokatų garbės teismui pateikta reikalinga medžiaga pripažintini pasirengimo nagrinėti bylą veiksmų atlikimu, tačiau nereikia bylos iš esmės išnagrinėjimo, tik Advokatų garbės teismo priimtas sprendimas iš esmės realiai turi įtakos advokato teisėms ir teisėtiems interesams, todėl tik šio teismo priimtas sprendimas yra skundžiamas teismui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-288-687/2018, 18 punktas). Taigi, kasacinio teismo praktika suponuoja išvadą, kad sprendimai iškelti drausmės bylą advokatui arba šios bylos nekelti apskritai nėra skundžiami teismui, nepriklausomai nuo to, koks asmuo su tokiu sprendimu nesutinka. Nagrinėjamu atveju skundžiamas garbės teismo sprendimas, kuris gali būti teismo apskundimo objektu.
39. Apibendrinama išdėstyti argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju bylą nagrinėję teismai netinkamai taikė Advokatūros įstatymo nuostatas bei pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias civilinės bylos nutraukimo pagrindus, todėl yra pagrindas teismų priimtus procesinius sprendimus panaikinti ir bylą perduoti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui ([CPK 346 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 360 straipsnis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

40. Atsakovė Lietuvos advokatūra pateikė įrodymus, kad kasaciniame teisme patyrė 400 Eur išlaidų advokato pagalbai. Kitos bylos šalys nepateikė įrodymų, pagrindžiančių kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas. Perdavus bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, atsakovės patirtų kasaciniame teisme bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo klausimas paliktinas spresti šiam teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 346 straipsnio 1 dalimi, 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu ir 360 straipsniu,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 22 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 20 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Gražina Davidonienė

Andžej Maciejewski